

WSTĘP

Edukacja nauczycieli stanowi obecnie przedmiot zainteresowania wielu środowisk. Tradycyjnie związana jest z pedeutologią jako subdyscypliną pedagogiki, w ostatnim czasie stała się jednak tematem debaty społecznej, która wykracza już poza stereotypową krytykę tej grupy zawodowej. Przedstawiciele grona naukowego, władz centralnych i samorządowych oraz organizacji pozarządowych dyskutują nad koniecznością zmian w kształceniu nauczycieli.

Wiele problemów z zakresu edukacji nauczycielskiej jest aktualnych od lat: troska o nabór kandydatów do tego zawodu o odpowiednich kompetencjach osobowościowych, intelektualnych, moralnych, ułatwienie młodym adeptom startu zawodowego, motywowanie do ciągłego dokształcania, rozwijanie kompetencji psychospołecznych itp. W poszukiwaniu nowych kierunków rozwoju badań nad edukacją nauczycieli warto sięgnąć do doświadczeń pionierów polskiej pedeutologii, np. Marii Grzegorzewskiej, która zawód nauczyciela określała mianem służby społecznej, podkreślając wielokrotnie jej wielką wagę i doniosłość.

Przemiany społeczne, które dotyczą nie tylko naszego kraju, wiążą się z koniecznością zmian w procesie edukacji nauczycieli. Wyzwaniem staje się rozwiązanie nieznanych dotąd problemów wychowawczych spowodowanych przez: trudności w integracji mniejszości kulturowych, cyberprzemoc, dopalacze oraz inne uzależnienia i zagrożenia dla zdrowia dzieci i młodzieży. W swojej codziennej pracy wychowawcy powinni wykazywać się wieloma kompetencjami i umiejętnościami, które nie mogą ograniczać się do tych tradycyjnie przypisywanych nauczycielom, jak rozwiązywanie konfliktów między rówieśnikami, utrzymywanie ładu i dyscypliny, motywowanie uczniów do nauki. Współcześni nauczyciele muszą mierzyć się z sytuacjami, które wymagają nowego spojrzenia na pracę z uczniami, a w szczególności jej wymiar wychowawczy. Problemy i potrzeby dzieci i młodzieży szkolnej są odmienne od tych sprzed kilku czy kilkunastu lat. Wymagają rozpoznania i uwzględnienia w aktualnym programie działań wychowawczych, co należy do obowiązków nauczyciela, który już na etapie kształcenia zawodowego powinien poznać m.in. zagadnienia związane z edukacją zdrowotną.

Edukacji takiej nie da się prowadzić bez świadomości zdrowotnej nauczycieli, która wyraża się w prozdrowotnym stylu życia. Nie jest możliwa także bez

sprzyjającego środowiska psychospołecznego i fizycznego szkoły, w tym odpowiednich warunków sanitarnych. Wszyscy nauczyciele mają obowiązek wprowadzania elementów edukacji zdrowotnej ujętych w podstawie programowej kształcenia ogólnego. Włączenie treści prozdrowotnych do nauczania języków obcych, języka polskiego, nauk przyrodniczych czy matematyki jest wyrazem odpowiedzialności zawodowej nauczycieli.

W niniejszym tomie wiele uwagi poświęcono postulatом zmian w edukacji nauczycieli i położono szczególny nacisk na zagadnienia związane z rozwojem kompetencji umożliwiających m.in. start zawodowy oraz przygotowanie do pracy z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Istotne znaczenie dla wychowawców ma hierarchia wartości wyznawanych zarówno przez samych nauczycieli, jak i uczniów – to one leżą u podstaw konstruowania celów wychowania i całego procesu wychowawczego. Do szczególnie ważnych celów edukacji szkolnej zalicza się umiejętność zarządzania czasem oraz budowanie poczucia sprawstwa rozumianego w kontekście podmiotowości. Nie da się jednak ich osiągnąć, jeżeli sam nauczyciel nie gospodaruje właściwie swoim czasem czy nie ma poczucia sprawstwa. Najistotniejszym mechanizmem wychowania jest bowiem modelowanie.

Edukacja nauczycieli wiąże się nie tylko z przygotowaniem do zawodu, zdobywaniem kwalifikacji w ramach studiów, ale także z ciągłym rozwojem, doskonaleniem zawodowym, podejmowaniem nowych wyzwań i zdobywaniem doświadczeń – praca ta wymaga uczenia się przez całe życie. Przewlekłe choroby somatyczne, zaburzenia odżywiania, zaburzenia ze spektrum autyzmu, dysleksja to tylko przykładowe problemy, z którymi może spotkać się nauczyciel w szkole masowej czy integracyjnej. Wiedza na ich temat podlega ciągłej ewolucji, dlatego kształcenie i doskonalenie w tym zawodzie trwają przez całą karierę i obejmują wiele obszarów.

W przygotowanym tomie zaprezentowane zostały artykuły podejmujące istotne zagadnienia związane z kształceniem nauczycieli oraz wymaganymi od nich kompetencjami, z silnym ukierunkowaniem na edukację zdrowotną. Żywimy nadzieję, że będą stanowić inspirację dla kadry akademickiej, która ze szczególnym zaangażowaniem dba o to, by studenci – przyszli nauczyciele – podążając wybraną przez siebie drogą zawodową, wykazywali się głęboką świadomością zachodzących zmian i autorefleksją oraz pamiętali o konieczności ciągłego podnoszenia własnych kwalifikacji w różnych dziedzinach.

*Agnieszka Buczak
Magdalena Boczowska*